

نقش بازی‌های همگروهی در تقویت کودکان

صاحب‌نظری گفته است: «زندگی بازی نیست اما بازی زندگی است.» اگر نظر عمیقی به این جمله داشته باشیم، متوجه می‌شویم که کودکان برای زندگی کردن، باید بازی کنند به همین دلیل، کودکان بازی را بر هر چیز دیگری ترجیح می‌دهند اما متأسفانه امروزه شکل، اهداف و فواید بازی‌ها تغییر نموده و بازی‌هایی که امروزه کودکان انجام می‌دهند، مانند بازی‌های رایانه‌ای، نه تنها مفید نمی‌باشند بلکه آسیب و زیان فراوانی نیز به همراه دارند. در این مقاله با برخی از هدف‌ها و فواید بازی‌های گذشتگان و سنتی آشنا می‌شوید که می‌تواند در تربیت و سلامت کودکان مؤثر باشد.

- کودک می‌تواند بسیاری از نقش‌های اجتماعی را از طریق بازی‌های محلی یاد بگیرد و به ایفای آن‌ها بپردازد. برای نمونه کودک در بازی، نقش پدر یا مادر را یاد گرفته و تمرین می‌کند. همچنین پرورش و تقویت حس نوع‌دوستی و تعاون کودکان در حین برخی بازی‌های سنتی و محلی انجام می‌گیرد.

- امروزه پژوهشگران مسائل اجتماعی، به این نتیجه رسیده‌اند که با رواج و تقویت بازی‌های سنتی و محلی می‌توان ریشه‌ی بسیاری از ناهنجاری‌های اجتماعی را خشکانید و از میزان جرم و جنایت جامعه کاست. همچنین روان‌شناسان و روان‌کاوان به‌منظور درمان ناملایمات روحی و مشکلات روانی، به بازی‌های محلی متوسل می‌شوند چون بسیاری از بازی‌های محلی، از هیجانات منفی روحی می‌کاهد.

درمان‌گران اختلالات یادگیری، برای درمان و رفع مشکلات یادگیری، معتقدند برخی بازی‌ها و سنت‌های محلی، به این منظور بسیار مفید هستند. برای مثال بازی «یک‌قل‌دو قل» در درمان بدخطی و نارسایی کودکان، بسیار مؤثر است. برخی از بازی‌های محلی می‌توانند در ایجاد تمرکز حواس و تقویت آن، نقش به‌سزایی داشته‌باشند. برای نمونه به اثبات رسیده بازی «کلاغ‌پر» در تقویت و ایجاد تمرکز حواس مفید است چراکه حواس بازی‌کننده در طول زمان بازی، جمع است تا با شنیدن نام چیزهایی که پر ندارند، دستش را بالا نبرد.

- همه‌انگهی اعضای بدن در انجام مطلوب یک عمل، شرط ضروری است و تعدادی از بازی‌های سنتی می‌تواند این شرط را تقویت کند. اگر به قوانین بازی «گردو شکستم» آشنا باشیم، شاهد آن هستیم که برای برنده‌شدن در این بازی، همه‌انگهی مغز، چشم، دست‌وپا و میزان دایره‌ی دید یک فرد لازم است و این بازی، در تقویت همه‌انگهی اعضای بدن مؤثر می‌باشد.

- بازی‌های محلی نسبت به بازی‌های رایانه‌ای و بی‌تحرك امروزی، از شور و نشاط بسیاری برخوردار است و همین شادی و نشاط، باعث سلامت روحی کودکان می‌گردد. برای مثال بازی «سیاه‌کردن» (نوعی دلقک‌بازی) شادی وصف‌ناپذیری به‌همراه دارد.

- بازی‌های رایانه‌ای امروزی، دارای هیجانات منفی می‌باشند و همچنین در این گونه بازی‌ها، جوشش و کوشش معنایی ندارد. بیش‌ترین تحرك

پارسی را پاس بداریم

- به جای بعضی مواقع بگویید گاهی
- به جای تغییرات بگویید دگرگونی‌ها
- به جای امکان‌پذیر بگویید شدنی
- به جای عده‌ای بگویید شماری
- به جای بیش از حد بگویید بیش از اندازه
- به جای جدیداً بگویید به تازگی
- به جای مطالعات بگویید پژوهش‌ها
- به جای تعویض بگویید جایگزینی - جابه‌جایی
- به جای مستضعف بگویید بی‌نوا
- به جای لیاقت بگویید شایستگی
- به جای لایق بگویید شایسته
- به جای هیچ‌وقت بگویید هیچ‌گاه
- به جای قطعاً بگویید بی‌گمان
- به جای لحظه‌به‌لحظه بگویید دم‌به‌دم
- به جای حاوی بگویید دربرگیرنده
- به جای فائق‌آمدن بگویید پیروزشدن
- به جای دائمی بگویید همیشگی
- به جای به سرعت بگویید باشتاب
- به جای مایحتاج بگویید نیازها
- به جای مواجه بگویید روبه‌رو
- به جای ملاقات بگویید دیدار
- به جای فوراً بگویید بی‌درنگ
- به جای فعلی بگویید کنونی
- به جای متعجب بگویید شگفت‌زده
- به جای اخیراً بگویید به تازگی

به کوشش سایت ایرانیان بلژیک

در این بازی‌ها، ۲ سانس‌تری متر دست بازی‌کننده می‌باشد که موس رایانه را جابه‌جا می‌کند اما بازی‌های سنتی، باعث تخلیه‌ی انرژی منفی بدن کودکان شده و بسیاری از بیماری‌ها را از انسان دور می‌کند. برای مثال بیماری‌های قند، چربی و غلظت خون، از طریق حرکات هیجانی از بین می‌رود و بازی‌های محلی می‌تواند این نقش را به‌عهده بگیرد.

در مناطقی که هنوز بازی‌های محلی رواج دارد، خواب کودکان، منظم می‌باشد و شب‌ها به‌خاطر تخلیه‌ی انرژی‌های زائد بدن، زودتر به رختخواب می‌روند و صبح سرحال از رختخواب بیرون می‌آیند و این عامل می‌تواند در یادگیری‌های آموزشگاهی، نقش به‌سزایی داشته باشد.

متخصصان تغذیه به‌منظور تنظیم برنامه‌ی رژیم غذایی کودکان می‌توانند انجام بازی‌های محلی را برای این دسته از کودکان بیمار توصیه کنند. بسیار مشاهده شده کودکانی که در تغذیه مشکل داشتند و یا صبحانه نمی‌خوردند، با شرکت در فعالیت‌های تفریحی و جمعی آموزشگاه و یا شرکت در بازی‌های گروهی، رو به‌سوی غذا آورده‌اند و از رژیم غذایی مناسبی برخوردار شده‌اند.

امروزه صاحب‌نظران تعلیم و تربیت به این نتیجه رسیده‌اند که برای آموزش بسیاری از مفاهیم و موضوعات، بازی‌های سنتی و محلی می‌توانند بهترین و مطمئن‌ترین ابزار و شیوه‌ی آموزش باشند، به‌همین دلیل، در کتاب‌های درسی دوره‌ی ابتدایی، انجام بسیاری از بازی‌های سنتی و محلی، سفارش شده و حتی در لیست ارزش‌یابی برخی درس‌ها، انجام صحیح بازی، نمره‌ی خاص خود را دارد.

بسیاری از مهارت‌های زندگی را می‌توان از طریق بازی‌های محلی به کودکان آموخت. آنان مهارت‌های دوختن، برش‌زدن، آشپزی، گوش‌دادن، جارو زدن و... را در فرآیند بازی می‌آموزند و آن را به‌خوبی انجام می‌دهند.

تعالیم دینی را نیز می‌توان به‌صورت جذاب و صحیح از طریق بازی به کودکان آموخت.

برخی اندیشه‌های انتقادی و تقویت مهارت تصمیم‌گیری، از طریق انجام بازی‌های سنتی شکل می‌گیرد. برای مثال در بازی «شاه و وزیر» کودکان می‌توانند به‌خوبی و راحتی، از وضعیت سیاسی و حکومتی انتقاد کنند و نیز تصمیمات و پیشنهادات خوبی جهت اداره‌ی کشور ارائه نمایند.

به مربیان و معلمان مدارس به‌خصوص در دوره‌ی ابتدایی، پیشنهاد می‌شود به‌جای بازی‌های یکنواخت امروزی، از بازی‌های سنتی استفاده کنند.

شبکه‌های استانی صدا و سیما هم می‌توانند نقش به‌سزایی در معرفی و رواج بازی‌های سنتی داشته باشند.

خانواده‌های کودکان باید اوقات فراغت و تعطیلات تابستان را بهترین فرصت کودکان برای انجام بازی‌های محلی و سنتی بدانند.

رشید محمدی لیتکوهی

کارشناس علوم تربیتی و مدرس آموزش خانواده